

עולים לתרומה

מפרד"ס התורה ומשדה החסידות

בס"ד, ערב שב"ק פרשת כי תצא (אבות ב)
י' אלול תשפ"ד - שנה כט גליון א'תלו

הדלה"ג מוע"ש	ר"ת
19:42	אנטווערפן
20:08	לונדון
18:57	וויסקליף
19:14	מאנטשטער
18:56	ווינ
19:41	אמסטרדם
19:23	ציריך
19:49	פאריז
19:23	בעליא

בסיוע קרן יקר למרדכי לעיני הרה"ח ר' מרדכי ב"ר מאיר אריה ז"ל רייז וזוג מרת רחל פרומט ע"ה בת הגה"ח ר' אברהם צבי רומעלט זצ"ל

פלאות עדותיך

כשאדם נלחם עם היצר הרע הקב"ה מוסרו בידו ובויתור בחודש אלול/ הבכור נוטל פי שנים - חלקו וחלק הראוי ללוי/ המתיר עגונה אחת ונשים/ גטו" - מגורשים/ המתיר עגונה אחת כאילו בנה אחת מחברות ירושלים העליונה

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבתו שבוי (כא, י). כתב ר' בני אפ"י: "זה הפסוק נדרש על יצר הרע, כי כשילחם האדם עמו בכל עת הקב"ה מוסרו בידו, ובויתור בחודש אלול, וכן א-להיך ביידיך בגימטריא לו אלול. וזהו: לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם" (לקמן לב, טו), רצ"ל, אלולי ישראל חכמים וחוזרים בתשובה מראש חודש אלול ואילן, ומסתכלים בתורה ומעיינים בה, ומבינים לאחריתם, פירוש, לי ימי תשובה שבאים אחר אלול - כמעט לזה היה להם איכה, וזהו שסמך אח"כ (שם): איכה יידוץ, ו'חכם' (-'לו חכמו') גימטריא 'אלול' עם הכולל" וכו', עו"ש.

כי את הבכור בן השנאה יכיר לתת לו פי שנים (כא, יז). בהא דהבכור נוטל פי שנים, כתב ה'חוקני' בפרשת במדבר (ג, יב): "לא היו הבכורות ראויים לנחלה, שלא יאה להם עסק רק בעבודת הקב"ה שיהו זריזים ומלומדים בה, ומשנלקחו הלימים במקומם צויה הקב"ה שלא נתתן ללויים נחלה, אך המעשרות ינתנו להם, ולפיכך נוטל הבכור פי שנים, חלקו הראוי לו וחלק הראוי ללוי".

לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה (כב, ה). בתשו' דברי מלכא' (ח"ג סי' עה) דן באריכות אם אפשר לקרוא לזכר בשם של נקבה או איפכא, ומסיק שאין ראוי לעשות כן ויש בזה כמה חששות, וזכר דבר יש מאיסור "לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה".

וכתב על כך ב'טעמא דקרא' (בפשתנו), שמדברי הפסוקים וחז"ל והראשונים נראה שלא חשו לזה, ומפרט שבעים ותשע (!) מקומות בהם מצינו שמות אנשים כנשים.

וכתב לה ספר כיתות וגו' (כד, א). ובתרגום אונקלוס: "ויכתוב לב גט פטורי". בשרש מילת 'גט' מצינו בהגהות אגו' רגלי מבשר' על 'ספר התשובה' (סיעט תרע): "ויש מפרשים מזה מלת 'געטה' (גטו), היינו החלק שהיו דרים יהודים דעיר רומי, ורצ"ל, המגורשים".

ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר (כד, ב). בשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' פד) בשולי תשובה, בה אריך להתייר עגונה אחת, כתב: "יען שמבואר בתשובת ב"ח החדשות (סי' סד) כי מי שמתיר עגונה אחת בזמן הזה, כאילו בנה אחת מחברות ירושלים העליונה, להציל בחינה אחת מן אשת חיל, וכו"ה ביחול קדומים" (להחיד"א) בשם הרה"ק ר"א חיון, לכן נדחקתי לגמור התשובה ביום הצום על חורבן בית תפארתנו".

לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה להיות לו לאשה וגו' (כד, ד). החכם רבי אברהם רבי יעקב גבישון זצ"ל, ממגורשי ספרד, מביא בספרו 'עומד השכחה' (ליורנו תק"ח, קיג). על משלי (ל כא), עדות נאמנה בזה"ל: "אמר הכותב, הגיד לי יהודי נאמן, שראה יהודי רשע החזיר גרושתו אחר שנישאה, וגרשה השני, וברח עמה להר מההרים הגבוהים שלא ישלטו עליהם לא מלך ולא ספסר, כי הם מורדים. ובלילה הראשון שנתייחד עמה, נפלה עליהם הבית שהיו בה, ומתו שניהם במפולת, והנם שם תחת המפולת עד היום. וברוך ה' יודע טעמי המצות, ולו לבדו נתכונן עלילות".

1. הגר"ח קליבסקי זצ"ל מפרט שם את 79 השמות לפי סדר אלפא ביתא, החל משם אב"י [אבי בת זכריה] אמו של חזקיה (מלכם ב יח, ב), ומצינו אמורא ר' אב"י (מס' סופרים פ"ב ה"ו) וכלה בשם 'תמר' [אשת יהודה ותמר אחות אבשלום ובת אבשלום... ומצינו בירושלמי (ביצה פ"ה ה"ב) 'תמר בת איד', ובתש"ח הראש"ש כלל נח: הר"ר תמר, ובתש"ח הר"ר איו"ז (סי' טט): ר' מנחם בר תמר] ושם איש 'תקוה' (מ"ב כב, יד) ובבית שמואל שם איש ואשה, [עו"ש].
2. הוסיף על כך הגר"ח פאלאגי זצ"ל בספרו 'תוכחות חיים' (פרשתנו): 'הביטו וראו מעשה ה' כי נורא בעיני חיווג, כמה צריך להיזהר שלא יהיה שום צד נדמו עבירה חלילה, הרחק מן הכיעור ומהזומה לו שלא יגע באשה דמקרבתי למיתה, ומוצא מר ממות את האשה. ולא ידך גיטא אין סוף שוב, דמארכת ימי ושנותיו של אדם. ומפרט שם אנו למדינו מוסר גדול על לקיחת האשה מענין יפת תואר, דסופר שנואה לבי סודר ומורה".

מעשה רב

"מאויבי תחכמני" - - -

פעולותיו ומתחכם לזה, ומתנכל לפרוש רשת על האדם להאשימו באשמת געוליו, ובכל יום חושב מחשבות עליו להתגולל ולהתנפל על האדם. וזה שאמר הכתוב 'מאויבי', הוא היצר הרע, שהוא לאדם ראש לכל צורריו, והוא אויב גדול לו, מזה - 'תחכמני מצוותיך' - אך צריך להיזהר ולפעול פעולתו מאוד בזהירות וזריזות בעבודתו יתברך שמו, ויפחד ויתירא ממנו. וזה שאמר: 'כי לעולם היא לי', פירוש, מלחמות היצר הרע, ומה אני לוקח ראייה אך להיות זריז בעבודתו יתברך, כיון שהיצר הרע כל כך זריז שאין לספר ולשער זריזותו וההטא את האדם, ומה 'תחכמני מצוותיך' אך להזדרז ולהיזהר בהם" (עו"ש בהמשך דבריו הנפלאים).

אותיות מהכימות

שמעתי ממנו ז"ל (מן הכעס"ט הקדוש ז"ע) ביאור פסוק "כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבתו שבוי" (דברים לז, י). כי על ידי ענינה הולך סרע עלמו, בזה כונן את סרע סרע, שאם הוא זריז נמלכתו לפנות את האדם בענינה, כדי לעשות שליחותו יתברך, כמו שכתב חזקוני (ח"ב קסג)... מזה יקח האדם מוסר לעלמו, שיהיה זריז במלכתו, שלא לשמוע ליצר הרע, שהוא לזון קונו ותכבד וכו', ודברי פי חכם חן. מולות יעקב יוסף (פ"י בחוקותי ע"פ ז"ל וצ"ל לפיכך להחיד"א)

ואולם ב'ספר הזכות' להרה"ק רבי יצחק מאיר מגור - בעל 'חידושי הרי"מ' ז"ע (בפרשתנו), מצינו ביאור מואר, כי יש להבדיל בין אותם זמנים של קטנות, שבהם קשה כה הסבל, ואין כח בידו האדם ללמוד זריזות מיצרו, מאחר ויצרו, שאין לו יצר, מונע אותו מכך. לבין זמנים של גדלות, כמו בשבתות וימים מיוחדים, שכוחו של היצר נחלש - "דערקין ואיתעברין מיניה", ואילו היהודי מקבל כוחות מיוחדים להתגבר עליו - "דמתעטרין כנשמתין הדתיין", או אז יש לו ללמוד ממנו את מידת הזריזות, ולרוץ כצבי להיות גיבור כארי, כדי לעשות רצון אביו שבשמים. ובה מפרש הוא את הפסוק בתחילת פרשתנו: "כי תצא" מידי היצר, בזמני גדלות, אז תהיה "על אויביך" ולא כבוש תחתיו, אוי ונתנו ה' אלוך בידך ושבתו שבוי" - ללמוד ממנו כיצד להתאמץ בעבודת ה'.

♦ הרה"ג ר' משה רייטמאן שליט"א עפ"י: "שיחת חולין של ת"ח (שיחות ילדים, אות ב)

לבו החכם ומוחו החרוף של הרה"ק רבי אליעזר מדויקוב ז"ע כבר ניכרו עליו בעודו ילד רך בשנים, כשהלו לנכוס בו ניצנים של חכמה ופיקחות. כאחת הפעמים, כשראהו אביו הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע, שהוא משתובב יותר מדי, הוכיח אותו לאמור: "אליעזרל בני! כבר הגיע הזמן שתמשוך את ירך ממעשי ילדות, כי אם בתורת ה' תהיה הפצץ ובה תהנה יומם ולילה".

"וכי מה אעשה?", הצטדק העלם, "זהלא היצר הרע בוער בקרבי, והוא אשר מסית אותי להתבטל מדברי תורה ולהשתובב עם שאר הילדים!". "אדרבה!", ענה לו האב הגדול, "מהיצר הרע עצמו תוכל ללמוד כיצד לעבוד את ה' במסירות נאמנה! הבט נא וראה, מאיזו סיבה מתאמץ הוא להסית את נפשות ישראל לעבור הלילה את פי ה', וכי הנאה יש לו מזה? אלא מאי, מבקש הוא לעשות רצון קונו והפץ צורו, ולכן הוא מתמסר בכל כוחו, ובתחבולות עושה מלחמה, כדי לבצע את שליחותו - אשר לכך נוצר - בנאמנות יתירה. אף אתה תוכל ללמוד ממנו לקיים במסירות שכזאת את השליחות שלך בעולם, לעסוק בתורה ולקיים מצוותיה בזריזות שבאבהו".

"וכי תדמה אותי אליו?!", ענה הילד בחכמה, "זהלא היצר הרע - אין לו יצר הרע ושמן שמונע ומפריע לו מלקיים את רצון קונו, ואילו אני, יש בי יצר הרע אשר לפתח הטאת רובץ והוא אשר מסית ומציק לי בכל עת שאני רוצה לעבוד את בוראי...". ואמנם את דבריו המאלפים בינה של הרה"ק מראפשיץ ז"ע מוצאים אנו מפורשים בטוב טעם ודעת בספרו 'זרע קדוש' (פרשת וירא, דיבור ראשון), וזו לשון קדישה:

"כתיב (תהלים קיט, צח) 'מאויבי תחכמני מצוותיך כי לעולם היא לי', כי אין לך אויב גדול מהיצר הרע, שאורב לו לאדם כמסתריו, ובכל מיני תחבולות בא לשודדו וללהמו, ואינו מתרפה ממלחמתו של אדם אפילו רגע אחד, אפילו כשאדם ישן הוא ער לו ומבקש להחטיאו ברוע הרהוריו, ופחים טומן לרגליו. והנה צריך האדם להבין ממלחמות היצר הרע, איך שרוצה לקיים צווי השי"ת שבראו לזה, ואיך עושה

לעילוי נשמות

הרה"ח ר' ישכר דוב ב"ר אהרן שמואל ע"ה נלב"ע ביום י"ד אלול תשע"ט

וזו האשה החשובה

מרת נחמה ב"ר שמואל ע"ה

נלב"ע ביום י' אלול תשס"ז

תהא נשמתם צורות בצור החיים

הונצחו על יד חתנם איש חי ורב פעלים

הרה"ג ר' יהודה בוימגארטען שליט"א

לעילוי נשמת האשה החשובה
מרת לאה בת ר' אפרים פישל ע"ה
נלב"ע ביום י"א אלול תשס"ח
תהא נשמתה צורה בצור החיים
הונצחה על ידי בנה הנדיב המפו' הרה"ח ר' יהושע הערצאג שליט"א

אמרות טהורות

כי תצא למלחמה – דבר המותר לך

כי תצא למלחמה על אויבך וגו' (א, כ). ובספרי: "כנגד אויבך". וצריך ביאור.

ואפשר לפרש, דהנה החילוק בין הלשונות הוא, כי "על אויבך" משמע, שהאויב לא החל במלחמה, אלא הוא יוצא להילחם נגד האויב במקומו אשר נמצא. ואילו "כנגד אויבך" משמע שהוא יוצא נגד האויב שכבר התחיל זה מכבר להילחם, ועתה הנה הוא יוצא ללחום נגדו בכדי להגן על עצמו ולהציל נפשו.

והנה השי"ת צוה לנו: "קדושים תהיו" (ויקרא יט, ב) – ופירשו הכוונה: "קדש עצמך כמותר לך" (עי' ברכות כז). ולכאורה נראה דבר זה כמי שאנו הולכים להתנגרות עם הציב הרע היושב במנוחה, ואנחנו כאילו רוצים להתחיל ולהילחם, ועלול האדם לחשוב: למה לי להתחיל עמו ולהתנגרות בו.

אמנם לא כן הוא, כי כבר אמרו חז"ל (קדושין ז:): "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום", ומכיון שהוא מתגבר ומתחדש עליו בכל יום, שומה עלינו לפרוש ממוותרות ולקדש עצמנו אף כמותר לנו, כי אם לא כן לא נוכל לו ח"ו. נמצא, שלפי האמת אין אנו נלחמים על אויבנו – יוצאים להתנגרות עמו למלחמה – אלא כנגד אויבנו, להגן בעדנו ולהסירו מאתנו.

ולזה כוונה חז"ל: הגם שבתורה כתוב "כי תצא למלחמה – מלחמת היצר – על אויבך", הדינו שצריכים להילחם עמו גם כדברים המותרים – ונראה לכאורה כאילו הוא בגדר "על אויבך", אבל האמת הוא שגם זה הוא כבחינת "כנגד אויבך", כי בזה אנו נלחמים על נפשנו.

כ"כ מוז' מורי"ם מביא ז"ע

לא תוכל להתעלם – ועלך להשיב את אויבך בתשובה

לא תוכל להתעלם (כב, ג). איתא בש"עמי מצות: לרבי מנחם הכבלי ז"ל (לית שיהא): "שעם מצוה זו, להודיע שאם אבדת מומן של חברך הייתה התורה להשיבו, כל שכן אבדת נפשו

שאתה ערכך פרען (ג-בלק). רצה מזה גובה רצה מזה גובה (עי' ש"ע ח"ט סי' קכ"ט). ועתיד יוצר כל יתברך להשיב לנו אבדותינו. להכי אפקיה קרא בלשון השבחה, ולא אמר חזרה, שצריך אתה לעמוד על משמרת לטרוח וליגע אך אחיך ישוב בתשובה ולא תוכל להתעלם, מפני הערבות. ומשום מצות השבה מותר להכריזה בשבת (ש"ע א"ח סי' ש"ב), ועוד דלא 'מצוא הפצ"ך' היא, שהאולה מעוכבת ותלויה בעבור התשובה ולא תוכל להתעלם, עד כאן לשונו.

ש"ע ח"ק' וכו' ח"ש"ך בספר פועל צדק מצוה רב. וע"ע ע"ן זה באו"ח ח"ק' ע"ה"פ לא תראה את שור וגו' ואם לא קרוב אחיך וגו'. וכן דרש החתם סופר (תק"ם) ז"ל: "לא תראה את שור אחיך או את שור נדחים". יאמר, שלא יראה בעיניך ח"ו שנשמת אחיך נדחים ואין לה תקנה ח"ו, ועל ידי זה 'התעלמות ממנו' לייאשו מתשובה, הלילה, אלא אפילו 'אם לא קרוב אחיך ולא ידעתו', פירוש, שהוא בתכלית הריחוק, מכל מקום והבאתה 'זאפתו' אל תוך ביתך' כמו שעשה רבי יהונן לריש לקיש (כ"ט פד). והלא הוא גיורא (שבת לא), 'עד דרוש אחיך אותי, פירוש, לסוף הוא ידעו אותך ללמדו ורבי תשובה ויחשבנותי לך'.

ונשמרת מכל דבר רע – מלדבר רע על בן ישראל

כי תצא מנחה על אויבך ונשמרת מכל דבר רע (כג, ז). "הנראה לרמוז בזה על יום ראש השנה הבא עלינו, אשר מהנות הספ"א הם קמים על האדם ביום הדין וכו'... ועיקר ההכנה על יום הנורא הזה, להיות אחזה ורעות בין בני ישראל, כמו שנאמר (תהלים ז): 'בהצטרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה', לשון אחזה ורעות. וזהו שנאמר (שם צו, יב): 'או ירננו כל עצי היער לפני ה' כי בא לשפוט את הארץ', עצי היער – רמזו לעמי הארץ, הם אילני סרק (תיקו"ז נב, פז), גם המה ככלל ישראל יכונה, כי לא יבצר מכל איש מבני ישראל, להיות לו איזה מעלה שלא נמצא בזולתו.

וזה הרמז בפסוק: 'כי תצא מנחה על אויבך ונשמרת מכל דבר רע', לבל ידבר ח"ו רע על חברו ולא יראה ככלל בחסרונו רק כמעלות חברו. וזהו שנאמר (שם לה, יג): 'מי האיש ההפ"ץ חיים' – לבקש בראש השנה כתבנו בספר החיים, 'צדוק לשונך מרע' – לבל ידבר על חברו סוד מרע ועשה טוב. וזהו הכנה ליום הדין להוציא משפטינו לאורה, כי אם האדם מזהיק את חברו בחוקת צדיק, איז גם אותו יכתוב בספרי הצדיקים'.

אמירה נעימה

לא תראה את המור אחיך או שורו נפלים בדרך והתעלמת מיום וגו' (כב, ד). בפרשת משפטים (שמות כג, ד) אמר: "כי תראה המור שנאך רובץ תחת משאו" וגו'. ויש להבין למה שינה כאן ואמר "המור אחיך".

ונראה, כי בגמרא (פסחים ק"ג): הקשו הא כתיב: "לא תשנא את אחיך בלבבך", והואך יתכן שיהא "המור שנאך". ומשיני ההכתוב מדבר כגון שראה בו דבר עברה, שמוותר לשנאותו.

ברם, זה אפשר לומר קודם המא העגל, שכלל ישראל היה או ממלכת כהנים וגוי קדוש, שאו מותר לשנאותו אם ראה זה דבר עבירה, אבל כאן לסוף ארבעים שנה, שכבר נכשלו בכל המצוות והנסיגות במדבר, אם יראה אדם כחבירו איזה המא, עדיין אסור לשנאותו, שהרי אם יפשפש במעשיו ימצא שגם הוא מלא עון, ולא נאמר היתר זה, לשנוא את הרשע, אלא בצדוק שסר מרע ותמים בדרך, אמנם מצינו בגמרא (סוכה מה): "ראיתי בני עליה והמה מועמים". ולפיכך אמרה כאן תורה: "לא תראה את המור אחיך", כי "שנאך" אינו כנמצא כל כך.

על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך כצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך (כג, ה). התמיהה ידועה, וכי שייך לשתף את העון "אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים" – שהוא רק העדר אהבה, אל בלעם לקללם.

ונראה, דהנה כתיב (במדבר כב, ג-ד): "ויגר מואב מפני העם מאד וגו'. עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כחוקך מישור" וגו'. ולכאורה יש להם מענה בפרה' שמוציא היראה מישורא שכרו את בלעם לקללם, כי סברו שישורא שונאים ורודפים אותם, והבא להרגך השכם להרגו (ברכות נה). אמנם, שלמה המלך אמר כהכמותו (משלי כה, כא-כב): "אם רעב שונאך האכילוהו לחם ואם צמא השקוהו מים. כי גהלים אתה הותה על ראשו וה' ישלם לך" – ופירש"י: "ישלימונו עקב שלא יתגבר עליך".

יתרון דעת

שבת בצבאותיה (ק"א)

עניני אמירת דברי תורה בצל קדוש ובמשנת הרבי מלובלין ז"ע (ב)

... ועוד יש לומר, "על שלא ברכו בתורה תחילה" (ב"מ פה.), לשון השפעה, מלשון בריכת המים, והיינו שמוטל עליו (על-הצדק) להשפיע בתורתו גם להעולם, כמו ששמעתי מאדמו"ר מלובלין ז"ע על "ברוך אומר ועושה" (ברכות נז), היינו שעושה תיכף רושם בתורתו ואמירתו. והבן.

משמרת איתמר (ליקוט'ים, עמ' תעכב. וכע"ז בר"פ ויקהל) שמעתי מפי מו"ר הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין ז"ע לפרש בזה שאנו אומרים בתפילה בברוך שאמר: "ברוך אומר ועושה, ברוך גוזר ומקיים", כי האדם צריך להתדמות בזה ליצורו ובוראו, שלא לדבר חלילה דברי ריק והבל, כי בזה גורם שיצאו דבריו לבטלה ולא יפעל בהם כלום, כי אצל הקב"ה אין שייך שום דיבור בטל ח"ו, אלא מכל דיבור נעשה מזה עשיה, ואם האדם גם כן מתנהג כך שיהיה "אומר ועושה", יתקיים גם: "ברוך גוזר ומקיים", שהוא יאמר והקב"ה יקיים גזירותיו, על דרך שנאמר (איוב כב, כח) "ותגזר אומר ויקם לך". (ואני שמעתי שכך אמר בשם מורו (הרבי מלובלין ז"ע): "ברוך אומר ועושה", היינו מי שמקיים דיבורו, על ידי כך: "ברוך גוזר ומקיים". והבן.

דברי המעתיק הראשון.) מדבר קדש (פר' מטות, עמ' רעט)

פעם אחת ישבו במסיבה הרב הגה"ק ר' מרדכי דוד זצ"ל מדאמבראווא והרב הגה"ק אריה דבי עילאי ר' אריה לייביש זצ"ל מווישניצא, ואמר הרב מווישניצא להרב מדאמבראווא שיאמר תורה, והשיב הרב מדאמבראווא: הן רבינו הקדוש מלובלין זצוק"ל אמר לפרש "ברוך אומר ועושה", היינו, ברוך הוא ומשובח זה שאומר תורה ועושה פעולה עם התורה שלו, עכ"ל. וכנראה מדברי הרב מדאמבראווא בעונות צדקו שהוא אינו בבחינה זו ולכן אינו רוצה לומר תורה.

וענה לו הרב מווישניצא: "גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה" (ברכות יט). פירוש, משום כבוד הבריות צריכין לומר תורה אפילו לא תעשה שבתורה, פירוש, שאיני עושה פעולה עם התורה. עכ"ל. ועוד.

אמרת מדברי אדמו"ר קדוש עליון פום ממלל ורברן הרב הקדוש ומפורסם מוה"ר יעקב יצחק מ"כ בק"ק לובלין זצוק"ל, שהנה האיש הנלכב אשר אליו יאספו חרדים לדבר' לשמוע מפיו דברי תורה, כשמזמין לו השי"ת שכליות בתורה, יוכל להיות שאין זו ביחודת רק זכות האנשים הנאספים, כי הבורא משיפע לו זה דבר תורה והשכליות הנצרכים לשמירת הנאספים, כמו שהבורא מזמין לעשיר הון רב לפרנס כמה עניים, והוא אינו רק כנבאי צדקה בגזירת היצר, והבן. ולכן המשכיל לא יבוא לו התפארות מזה, כי זה אינו שלו רק שלהם, ואדרבא הוא מקבל מהם שפע רצון.

אגרא דכלה (ריש פרשת מטות)

מה שקבלתי מרבותינו הקדושים, אותן השומעים דברי תורה מצדיקי הדור מחייבים להתבונן בעומק הדבר ולהטות אוזן לכל מלה ומלה, כדי שיתבוננו מדבריהם איזה הנהגה לעבודתו יתברך שמו, כי הנה בוודאי רוח ה' דיבר עם הרבים דבר כללי מגיע לתועלת לכל נפש משראל, וכך קבלתי מרבותי שיטה אותן לדברי הצדיקים אפילו אינו מבין כעת איזה תועלת, אעפ"כ יקשו ציור הדברים ההם במחשבתו, ובמשך הזמן יעזרוהו השי"ת להתבונן מדבריהם עמקיית ותועלת גדול, כי לא לחינם שמע דיבורים כאלה מהנשמה הכוללת כמה אלפים נשמות, והוא בקבלה ובנשיון. אבל האנשים המטים אוזן לשמוע אם הוא דבר נחמד למראה עינים עיני בשר בפסוק או במדרש, ובאם לדעתו הקלושה בתחילת התבוננותו לא יסבול הפסוק או המדרש דברי הצדיק, אזי ידחה הדבר ממחשבתו חלילה חלילה, כי מי שכן מנהגו, רחוק הוא מישועה בהסתופפו בצל הצדיקים.

אגרא דכלה (פר' מטות)

שמעתי מאדמו"ר זצוקלה"ה (הרה"ק רבי יהושע אשר זצלה"ה), שבא לפניו איש אחד, ואמר לו הרבי דברי מוסר עד שביישו בדבריו, ולא יכול האיש להתאפק, וענה להרבי בזה"ל: רבי אתם מביישים אותי. והשיב לו הרבי זצ"ל: אם כן אני צריך לפייס אותך, אני חשתי שאפעול אצלך דברים שתחזור למוטב, ואתך אני רואה שלא פעלתי כלום, אם כן הייתי מבייש אותך בחינם לכן אני מפייס אותך. כך שמעתי ממעשי שהיה. ונראה לי שכונת הרבי בסוף דבריו היה, שחשב עוד אולי באלו הדברים עכ"פ יפעול אצלו שיחזור למוטב.

עטרה לראש צדיק (פר' ואתחנן, וראה בס' 'תפארת הותן' להגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל אב"ד לאשיץ בחלק 'ליל תפארת' פר' נח דף מד.)

1. ע"י 'סודי זהב' א"ח סו"ס תקפ"ח וי"ד ר"ש סי' ק"ח וי"ב פ"ת תשובתי שם סק"ג; אבני נזר א"ח סי' מח סק"א ובשו"ת מהרי"ם הכהן מהדו"ח בשער הענינים סי' לג

יומא דנשמתא

הגה"ק רבי עקיבא איגור (הראשון) זי"ע - בעל 'משנת דרבי עקיבא' יומא דהילולא ט"ו אלול (תק"ח)

אור זרוע לצדיק:

רבי עקיבא איגור¹ נולד בשנת תפ"א, בעיר הברשטאט שבמדינת אשכנז, לאביו הגביר "סוהור גברא דדחיל חטאין לעשות צרון קונו... פרנס ומנהיג מה"ו שמחה ביום איגור זצ"ל" (לשון נכדו הגר"ל איגור אבי"ד ראטרדאם בהקדמתו למשנת דרבי עקיבא), ולאמו הגדולה מרת צפורה ע"ה בת הגאון רבי אברהם עקיבא לוי זצ"ל מחכמי הברשטאט "אשר אור תורתו היה מאיר כאור הבוקר לאיתנו" (שם).

הג"ר יהודה ליב איגור זצ"ל כותב בהקדמה הג"ל אודות זקינו רבי שמחה בונם איגור: "דאיהו גופא צורבא מרבנן והוי ליה בנין וחתנן רבנן, כל יקר ראתה עינו וענתה בו צדקת, שהיה ביתו בית ועד לחכמים והחזיק רבנים מופלגים בביתו ועל שולחנו ובספק מלא יתננו, להיות מרבה הונן, להחזיק בניו לתורה שלא לבסוף כלל כמיהו, ואף אחר מות אביו הרב הגאון זצ"ל בחייו (יסופר בהמשך) ונתפך שמחה לתוגה, הצדיק עליו את דינו ועשה חסד לגינו לקחת אותו ואחי הרב מהר"ו נר"ו (הוא הגאון רבי בנימין וואלף איגור זצ"ל) באהלו אפדנו, ויתן עליו את חינו עד שבאו לשלוח דינו בקשר קיימא לדבק טוב...".

עוד בעודו לבן דן שש שנים, הפליא רבי עקיבא את כל רואיו בדיעותיו וחריצותו וכלו. ויסופר, שכאשר הגיע הגאון רבי צבי הירש חרף זצ"ל - בעל "עטרת צבי" ויכוס ישועות, ליטב על כס הרבנות בעיר הברשטאט, העמידו ראשי ופרנסי הקהלה ילד שעשועים זה לקבל את פניו ולדרוש לכבודו בדברים אמת: כשכילה לדבר, הבעיר רבי צבי הירש את התפעלותו ובעת: "עיר אשר מגדלת גדיים כאלה בטח תצליח ותגדל תפארתה עד מהרה" (חוט המשולש, מונקאטס תרנ"ד, עמ' 4).

מני אז היה הוא אחד המיוחד מבין תלמידיו של הג"ר צבי הירש חרף, ביחד עם הגאונים האדירים, שהיו לימים מגדולי הדור, רבי מאיר ברבי אבי"ד פרעשבורג, האחיים רבי ישכר בעריש אבי"ד פאדוה"ה, רבי ארי' ליב אבי"ד הנובר ורבי נתן אבי"ד דאברמביל - בני הפיץ יהושע, רבי אברהם אבשי אבי"ד פראנקפורט-דמיין, רבי אלחנן אשכנזי - בעל "סדרי טהרה", רבי ישעי' פיק ורבי שלמה מחעלמא - בעל "מרכבת המשנה", זכ"ע.

הגדולה פראנקפורט דמיין ושימש איזה שנים בבית מותבא דכהנא רבה, הלא הוא באוהל יעקב הגאון האמתי [רבי יעקב כ"ץ] בעל "שב יעקב" זצ"ל" (אבני בית הויצ"ר להגר"י ווייס מוה"ר רבי זצ"ל ח"ו, ח"ב, פאקש תר"ס, דף פו. משם הצטייטס הבאים). בספרו מובאים חידושים חריפים ונפלאים שחידש באותן שנים, בשנות בחרותו, כגון: "מה שדרש כשעשה בר מצוה פרשת ויצא" (דף סה); "מה שדרש על ס"ת שנת י"ג ללמוד" (דף סז); ורבי אבי"ד (דף א) מבאיר לנו לפיכך נפלא מאדו ומסיים שם: "כל זה העתקתי מכתבי קדשו מימי בחרותו כבר ט"ו שנים".

כשחזר הביתה נשא את זוגתו הרבנית הצדיקת ומלומדת מרת יטל ע"ה בת הנגיד רבי פרץ זאבל לייטשדארף ז"ל מווינען, "שהיתה עזר כנגדו להסתפח בנחלת ד" (לשון בנה הג"ר בנימין וואלף איגור זצ"ל בהקדמתו למשנת דרבי עקיבא).

וכך כותב עליה בנה הג"ר יהודה ליב איגור זצ"ל (שם): "... אמו מורתי הרבנית נעוצה חסודה מושיכלת מלחן חרף ופתוח יטל ת"י היא משוש לבניו, וענתה בה צדקתה שהחזיקה יד בעלה אממ"ו הרב גאון עוזינו, ללמוד וללמד, ולא שאלה מאין יבא עזרינו ומי ישים כסף במתחתינו, ואף שהיתה רכה ובעוגה ודי כסף והנה ראתה בבית אביה אי"ה ה"ק התורני מה"ר זאבל לייטשדארף זצ"ל בווינא, אין כסף נחשב לה למאומה, רק בתורת ד' הפצה שיפוצו מעינותיו חוצה לדורמו ולצמונו, ואם הבנים שמחה שגם אותנו לעבודת הבורא ולתורתו הדריכנו, ובדן הוא שיטול שכרה משלם בלא ובזה..."²

מיד אחרי נישואיו, החל - בהסכמת רבו - להרביץ תורה בעיר תלמידים מקשיבים, ולא פסקו ליטב מעל שלחנו, "וכבר באותן הימים יצא כבדק שמשו שלבו כל חרף ופתוח כפתחו של אולם - זה רבי עקיבא ועיובין נג"). גם נשא ונתן בלחכה עם גדולי דורו, ביניהם הגאונים רבי מאיר אייזנשטאט - בעל "פנים מאירות" ומחוטנו הרבי ר' יהונתן אייזנשטאט, זכ"ע.

המדרש ניצחון - יצא לאור על ידי מכון 'המדרש' - ירושלים. המחבר: הרב רבי עקיבא איגור זצ"ל. תרגום: הרב רבי יצחק אייזיק ווייס.

כל שוחט דקהילתנו לשוחט ולבדוק עלים וטלאים רכים ביחידות בלתי שוחט אחר עמו. אך רק הדבר הזה יצא מן הכלל להקל דווקא בשחיטת עלים וטלאים רכים דלא שכיחי בהו טריפות, אבל לעניינם אחרים אמרין מעלד"ז חוקה היא שלא להרהר אחריה ושלא לשנות אות מדעתנו" (תקנות אלו נדפסו שוב בסו"ס 'עבודת הקודש', אראדאע תרצ"ה, עמ' 16-13).

בד בבד עם טרדת עול הרבנות, המשיך בניהול הישיבה, מיסודו של הגר"מ חרף, "ושמה נאספו כל העדרים עדיי צאן קדשים להשתמש לאורו". ואמנם רוב חיבורו שנדפס הוא פרי הרצאותיו ושיעוריו "התאמרים בבי" מדרשא לפני הישיבה לעורר תלמידים לפסוק בסכינא חריפא" (מהקדמות בניו לספרו³).

גם כאן אנו מוצאים חילופי תשובות ומכתבים שהיו לו עם שאר רבי מדינה. מיד בבואו לפרעשבורג הגיע אליו מכתב⁴ מהגאון רבי מאיר יהודה פטרייכער זצ"ל אבי"ד קראלי בהקדמת תוארים אלו: "מי כמוהו מורה צדק לעדתו עדת קדושים יושע ונשוא מניס וכלל חרשים וכו' היה הרב המאור הגדול לממשלת מושל מקשיי בעל דבר אמת היה חנו מתקיים וכלו מחמדים ניי" ע"כ כש"ת מה"ו עקיבא אבי"ד ר"מ ד"ק פרעשבורג נר"ו יאיר וזרח עד ביאת דאדין ומורח".

במכתבו פנה אליו הרב מקראלי במצוקתו, וקבל לפניו על דיני אחד שהוציא לעו על איזו חליצה שלא נעשתה כדן. מתשובתו של רבינו אליו ניתן ללמוד לא מעט על תנאי הרבנות והיי התורה בהונגריה באותם הימים: "... שמיום בואי אל המדינה זו ראיתי שהמדינה משושת בכסו"ת מאותן שגט לכן בהוראה לא אור מימיהם כי רבים המה, עד שכמעט נדמה בעיני שכל מי שרואה ומתגבר עליו הולך למדינה זו ומתעטף שחורים ולובש שחורים ועושה מה שלבו חפץ לשים העקוב למישור ואת כל הישרה יתעקשו... ועל ידיהם בעויה נתחלל כבוד התורה והתורה חוגרת שק עליהם. אי לאות מיד עלתה הסכמה בלבי שלא להשיב דבר למקום שאני מאיר, וכן הגתי עד היום. אך באשר ראיתי וכן שמעתי שמעתי אינו מהם ולא מהמנים, שוקד על דלתות התורה והוראה ועולה לא נמצא בשפתיו, הלילה לי מחדול תשובתי בני כי ראיתי הענין רק כי חשבו לבלעו חנם...".

ולעצם השאלה: "בלתי ספק שהדין עם מכ"ת ואתו הדין ראוי שיצק את רות הלוחן פיו... קרוב הדבר בעיני כל מבין שזה הדין נכנס בו רוח שנות לאיזה פניה אשר הוא מנהל". ובנוגע לבקשתו להכריז חרם על הדין הג"ל הוא מייצק לו: "מכל מקום, יש ואל תעשה עדיף מלצאת לריב מהר ודום לדי' והתחולל לו, וקושטא קאני" (משנת דרבי עקיבא, דף ק-קא, וראה בימורה, שנה ד', גל ה-ה עמ' קסח-קס"ט, מובאת בסופת מחשבותיו ז).

אודות תקופת רבנותו הקצרה בפרעשבורג והסתלקותו בדמי ימיו, ועוד פרטים מאלפים - בס"ד בגיליון הבא

- בבועם השם 'איגור' יש לציין למכתב הג"ר ארי' ליב לפרץ זצ"ל, בנו של הג"ר ישראל מסלנטא זצ"ל (הובא בבישוי חמד' חלק', ב'קונטרס 'באר בעצד', מכתב יט). "כאשר עשו בני רבי עקיבא איגור ז"ל על השער של ספר תשובות רבי עקיבא (וואראש תקצ"ה) שהדפיסו צירי תחת א' של איגור, והיה לכבודו שלא יוקרא איגור בחזיר"ק (אולי הכוונה עפ"ד הגמ' גיטין נב. דאגריז בהו שטן, שהוא לשון התגרות, ע"ש).
- אחרי פטירת בנה - רבינו עקיבא איגור, נישאה האלמנה שנית להגאון רבי מאיר פישלס זצ"ל ראבי"ד פראג (ראה דברי נכדו - הגר"ש הרע"ק, בהנהגותיו לשיעור יוד"ט סי' ק"ח: "בספר נמנות כותן למנחות דף כ"ב הביא קושא' בשם בעל אמי הגאון מו"ה מאיר פישלס זצ"ל").
- מהר"ם חרף היה גדול ופורסם בדורו. מקודם היה ראבי"ד ללבוב, ואח"כ אבי"ד פרעשבורג כ"ח שנה (ראה אודותיו בספר אבני בית הויצ"ר, דף גל-גלו).
- וראה מש"כ מן החת"ס (ביוד"ס יג): "עיקר הסעם שלא הנהיגו חומרה זו של ב' שוחטים ג'ם בדיקות, נעלם ממני, הגם דמקלה הראיה וסרוכות לא שכיחי בהו, מ"מ לענין בדיקות הסכין אין חילוק בין דקות לגסות, ואני הנחיתו להם מהגם בזה". אמנם כפי הנראה לעצמו החמיר החת"ס בכך (ראה מנהגי בעל החת"ס החדש, תומר דבורה, פ"ג אות ו'. עינפות לא יחששו אלא בפני ב' שוחטים").
- ישיבה גדולה זו אכן שימשה למגדל אור ולאבן השואבת עד עלות הכורת בפרוץ השואה האיומה. ע"י "פרשנות כתב סופר" (ירושלים תש"ל, עמ' קעא. בדרוש לשבת שקלים תר"ט): "חכמי הגאון בעל 'משנת דרבי עקיבא' נתקבל לראש ישיבה זה יותר ממאה שנים ולא פסקה ישיבה מעת שהיא דור אחר דור". וראה מש"כ הגאון רבי אליעזר זוסמאן סופר זצ"ל אבי"ד פאקש בספרו "מלאך קטרת" (פאקש תרס"ג, דף לא) בהספדו על רבו הכת"ס: "כאשר פ"א דוש רבינו [הכת"ס] ז"ל בן מאה ועשרים שנה אני היום, שנמצא בפונקס הקהל ק"כ שנה שהיה ישיבה ראשונה באבי דוקן רבי עקיבא איגור ז"ל בעימי 'משנת דרבי עקיבא' שהיה אבי"ד בק"מ פ"ב יע"א" (לכאורה צ"ב שהיה רעקא' והראשון נתקבל בפ"ב בשנת תקט"ו, וא"כ אף אם נמנה ששחתי"ס אמר זאת בסוף ימיו, עדיין לא עולה החשבון לק"כ שנה, שהיה הוא ונתקבל בשנת תרל"ב).
- אין בו תאריך, ומסגנון פנייתו של הרב מקראלי נראה שהיה זה זמן קצר לאחר בואו של רבינו לפרעשבורג: "הנהגה אכזרית אכזרו דיעותי, אך שמו של אמי רבני אמרתי כוכב אחד עמה זה המוחץ בשפרפרא וממנו אור גדול לעולם אמרתי אלק לאורו כמה פרסאות ומילין מי יעצור הואיל אית לי רב איזל ואחמדים ומזיו כבודו יעיר עיני בשאלה אחד לזכרך שעה...".

עלי אורה

ענין שנלמד במסגרת "דף היומי"

מסכת בבא בתרא

רמזי החת"ס במאמר "פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה"
 דרשו רבותינו ז"ל ואמרו (ע"ה): "ונתתה מהודך עליו" (במדבר כז, כ), ולא כל הודך, זקנים
 שבאותו הדור אמרו, פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושה אוי לה
 לאותה כלימה". ונביא בזה מהני אימרא טבא מתורת רבינו ה'חחם סופר' ז"ע ברמזי הדברים.
 נתחיל במה שמסופר (ראה ספר הזכרון למהר"י רונעיים במאמר זכרונות מרינו הכתב סופר ל'
 וואלף פאפנהיים ע"ה), "כשחלה ה'חחם סופר' זצ"ל את חליו האחרון, נכנס ראב"ד דמתא
 פרעשבורג, ה"ה הגאון הצדיק התמים ר' דניאל פרוסט' זצ"ל לה'חחם סופר', ויבשרהו בשם
 הביד"ץ כי החליטו להכתיב ר' בנו ר' שמואל וואלף (ה"ה הגאון ר' אברהם שמואל בנימין זצ"ל
 בעל הכתב סופר), בתור ממלא מקומו, ובשעה זו הלך ר' דניאל פרוסט' זצ"ל ויבשרהו בשם
 עליו שהוא נפלא, רב הכשרון וגדול העלילה, וגם מחונן במידת אהבת ישראל שאין כמותה".
 "חייך ה'חחם סופר' זצ"ל ונענה בראשו, והוא עוז בכוחותיו האחרונים ואמר: מצניו
 בחז"ל וקניני שבדור היו אומרים פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה אוי לאותה בושה
 ואוי לאותה כלימה", ע"ש, וקשה לכאורה ב' קושיות: אחת, מדוע מדגישה הגמרא וקנינים
 שבאותו דור, ושנית, מה הבושה וכלימה, הלא משה רבינו היה קשוי הרבה מיהושע, ואולי
 כשיגיע יהושע לשנותיו של משה יזהירו גם כן פניו כחמה, כי 'זקני תלמידי' חכמים כל זמן
 שמזקינים דעתן תוספת עליהם' (קנין פ"ג מ"ה). אלא חזא מתורתא בחבירתה, הזקנים
 שבאותו הדור אשר היו מכירים את משה כפני חמה פני יהושע עכשיו, וכבר אז היו
 מזהירים פניו כחמה, ופני יהושע עכשיו אינם אלא כלבנה, על זה אמרו 'אוי לאותה בושה אוי
 לאותה כלימה' [וכן אימא בקול אליהו"פ פנחס בשם הגר"א מוילנא ז"ע].

גם לכן הנני לומד, במשך החודש הזה, שאתם אינכם זוכרים, ולא הכרתם אותי
 בשנותיו של שמואל וואלף בני, ויכול לה' להגיד לכם בלב שקט, כי אני בשנותיו לא הגעתי
 למדרגתו שהוא עומד בו עכשיו, לבסוף ביקש גם מהבית דין שיסמכוהו, ויתנו לו התרת
 הוראה, בהיותו הוא בתור אביו לא רצה לתת לו הוראנא לדון ולהורות".

בדרשות ה'חחם סופר' (ל"ך אלול ה'תש"כ) מביא יסוד גדול הלמד ממאמר זה בשמו של
 רבו הנשר הגדול, ה"ו: "קבלתי ממורי החסיד שבחנה הגאון מה' נתן אדלער זצ"ל, שכל ימי
 הרב אין התלמיד זוכה לחזות בתכלית נועמו הראוי לו, כמו שלא זכה יהושע להאיר כפני
 הלבנה עד אחר סילוקו של משה רבינו ע"ה" [רצ"ל, הנהגה הרש"ם פירש: "זקנים שבאותו הדור
 - שראו משה ויהושע, אוי לה לאותה בושה - שבזמן מועט נתמעט הכבוד כל כך, שהרי יהושע היה
 נביא אשר כלב כמשה, ולא יכול להגיע לכבודו", ומבואר, שרק אחרי שנתמנה יהושע למשך חבית
 הזקנים מה בין משה ליהושע, ומדוע לא הבחינו לפני כן, ועל כרחך שבימי חיי רבו התלמיד אינו
 יכול לזכות לשימונת מלגותו, ולכן לא זכה יהושע להאיר כפני הלבנה עד אחרי פטירת משה רבינו,
 וכל הבחינו הזקנים] ודא נזכרה השואת השכינה על יצחק עד [ויהי אחרי מות אברהם ויברך
 אלקים את יצחק בנו] [בראשית כה, יא], ויעקב כל זמן שהיה בבית אביו לא נודע ממנו דבר ה'
 עד [ויצא מבאר שבע] (שם כה, י) אז [ויחלום... והנה ה' ניצב עליו] (שם, יב יג) [רעיון זה נזכר
 בדברי החת"ס הרבה פעמים, וזוהי בהגות שיער יוסף על דרשות חת"ס שם, וכן הוסיפו מקומות נוספים
 בדרשות חת"ס סופר' הגדפס מחדש ע"ה מכוון חת"ס סופר שנת תשע"ה].

ומבאר בזה באופן נפלא מה שנתמנה (דברים כט, ט): "אתם נצבים היום כולכם לפני ה'
 אלקיכם", ואלו דברי קדשו: "הנה כי כן אומר אני, משה רבינו ע"ה אמר להם, אז בהר סיני
 הייתי אני מעבד, שלא זכיתם להתקרב, אבל היום היה יום סילוקו (ראה רש"י שם), ואין שלטון
 ביום המוות, היו מתקרבים מאד, והיינו בהר סיני, אמר (דברים ה, ה) 'ואנכי עומד בין ה'
 וביניכם', ממחיצה המבדלת, 'ולא עליתם בהר' - לא עליתם בהר במדרגה שתעלה לא ההר
 לפני ה', אבל 'אתם נצבים היום', שנתמלאו ימי ושנותי, 'נצבים אתם כולכם לפני ה' אלקיכם'
 - במשך בלי מחיצה".

באור נחמד העלה ה'חחם סופר' בדרשותיו (דרשות לח' טבת דרוש א) בהקדמי דברי המדרש
 (בר"ר צח, ט): "אמר רב חנין, אין ישראל צריכין לתלמודו של מלך המשיח לעתיד לבא,
 שנאמר (ישעי' יא, ז) 'אליו גוים ידרשו', לא ישראל, אם כן למה מלך המשיח בא, ומה הוא בא
 לעשות, לכנס גליותיהן של ישראל", וטעם הדבר כי לעתיד לבא יזכו בני ישראל לקבל
 ולשמוע עולמם במלכות שדי, והיא יצטרכו לממוצע, ואלו הן דבריו: "ועל דרך זה פרשנו
 מאמר חכמינו ז"ל: 'פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה זקנים שבדור אמרו אוי לאותה
 בושה אוי לאותה כלימה', והכוונה לפע"ד דכתיב (ישעי' כד, כג) 'חפרה הלבנה ובושה ההמה כי
 מלך ה' צבאות בהרי ציון ויבירושלים ונגד זקניו כבוד', פירוש, דהרב שבדור נקרא בשם 'לבנה'
 [דרך שחמה שפניהם ציפויה להלבנה]... ותלמידי היותן הגון המקבל מגוון בחבית לבנה
 המקבלת מהחמה, ואמר לעתיד לבא 'חפרה הלבנה ובושה החמה', כי לא יהיה להם יתרון,
 כאשר ישמענו מאת ה' יתברך, 'נגד זקניו כבוד' - שישכחו כנגדם כביכול פנים כפניים, ואפילו
 מהלך המשיח לא יהיו ישראל צריכים לו. והנה כל תאות משה רבינו ע"ה לכנס לארץ ישראל
 היה לתקן עולם במלכות שדי, והיא מקיימת או פסוק הגי' 'חפרה הלבנה ובושה החמה':
 משה ויהושע, וח"ו שהיה משה בוש, כי אדרבה זה כל מגמתו להיות 'כל עם ה' נביאים, כי
 יתן ה' את רוחו עליהם' (במדבר יא, כט), אלא שעל דרך המשל נאמר חפירה ובושה, כאשר
 היה נגד כל הזקנים כבוד חופה. אמנם כשמת משה רבינו ע"ה, ולא נתקן העולם בעוונותינו

עלי אורה

אורחות חיים הלכה למעשה

בענין טענת "חזקה" לגבי ש"צ או בעל תוקע וכיו"ב

שאלה: יש להפלת כליה ציבור בימים נוראים או שרק בשופר בשנה השנה פעם אחת
 ברשות הקהל, האם יש לו טענת "חזקה" להיות ש"צ או לתקוע לשנה אחרת?
תשובה: א. אם התנו עמו שממנים אותו לשי"ץ קבוע לימים נוראים או בעל תוקע קבוע, יש לו
 טענת חזקה בפעם אחת, מלבד אם יש להם סיבה מספקת שלא ימשיך בתפקידו, וכן אם התנו עמו
 במירוש שממנים אותו רק פעם אחת ושלא תהיה לו טענת חזקה, אין לו שום טענה לשנה אחרת (עיי'
 משני"ב סי' נג ס"ק פז).

אבל אם לא התנו עמו שלא תהיה לו טענת חזקה, אין לדחותו, ויש לו טענת חזקה, עפ"י משי"כ
 המג"א (סי' תקפ"א ס"ק"ו) שמי שתפס במצוה לא יעובדה ולא יתן לאחר, ואם נותנה לאחר בלי שום
 סיבה מספקת נעשה ח"ו (עיי' בטו"ז ס"ק"ו). ועיי' אורח חיים סי' קנ"ג. וכן נקטינן שאפילו החזיק רק פעם
 אחת, גייב יש לו חזקה בדבר (עיי' תשו' שאילת עיני' ח"ב סי' ע). שכתב כמה טעמים בהא דבפעם אחת נמו הוי
 חזקה. ועיי' בשע"ת סי' תקפ"א ס"ק"ו שהביא, וכי"כ המשני"ב סי' יא. ועיי' בפני"ג שמסתפק בהא אי בעינן
 שיהויק ג' פעמים. [אמנם מה"ט נהגו בעלזא כשכמכדין אחד סתם כל שנה, מתנין עמו שלא יהא
 בתורת חזקה. וכידוע ש"כ"ק מרן מהר"א ז"ע הקפיד על זה שאם אחד החזיק במצוה אפילו פעם
 אחת שלא יעובדה, והוי עובדא ומרן אמרן תשלך ביום י"ג מדות ליד בור מים, ואח"כ צוה מרן
 לאחד שיכסה הבור משום סכנה (וכמש"כ בפרשת משפטים (לא, כג) 'וכי יפתח איש בור וגו' ולא יסגנו' וגו'),
 ולשנה אחרת כתיב מרן שוב פעם שיכסה הבור, כיון שכיסה אשתקד, והיינו מטעם היעבי' הגי'ל
 דבפעם אחת הוי חזקה].

ב. אם הלה, אי הרישית ביד הקהל להעמיד אחר, ומכל מקום כשחזרו לבריאות המצוה חזרת אל
הראשון (משני"ב סי' תקפ"א ס"ק"ו).

ג. אם היתה לו חזקה ולא היה בביתו פעם או שנים, לא אבדה חזקתו, אבל אם חיסר ג' פעמים
אבדה חזקתו. אבל אם ברצון בלא שום סיבה לא רצה להתפלל אפילו פעם אחת אבדה חזקתו (כ"כ
 בערוה"ש סי' תקפ"א ס"ק"ו).

ד. האם "חזקה" או עובדת אחר כך אל הנה? דנו הפוסקים בה, דעיי' ברמ"א (אורח חיים סי' נג ס"ק"ו): ש"ץ
 שהזקין ורוצה למנות בנו לשיעור לפרקים, אע"פ שאין קול הבר ערב כקולו של האב, אם ממלא
 מקומו בשאר דברים, בנו קודם לכל אדם ואין הציבור יכולין לפחות בידו (ומצויין המקור לכך בתשו'
 הרשב"א סי' ט). ויש שסוברין דלגבי התפילות אין ימים נוראים אין בנו יורשו (עיי' דעת תורה אורח חיים סי'
 ס"ה). ועיי' בספר חסידים סי' תשנ"ו שד"ן ירושה הוא בשרות ולא במנות, ועיי' תשו' חקרי לב סי' טו, ועיי' בערוה"ש
 סי' נג ס"ק"ו מה שד"ר בדברי הרשב"א, עיי'ש, ועיי' במטה אפרים סי' תקפ"א ס"ל עד פרטים בדני חזקה ועיי'ש באלף
 המגן, ועיי' ברמ"א יו"ד סי' רמו ס"כ"ב).

ה. יש לזעזע שכל כסוכן בענין ש"ץ או ביטול החזקה - חובה להתיייע עם רב בהי"ג כדת מה
לעשות, וכבר אמרו חז"ל (שמ"ר ג, ג) שכל מי נוטל עצה מן הזקנים - זקן שקנה חכמה - אינו נכשל.
 ו. עוד צריך לזעזע, שכל האמור לעיל הוא כשלא יצא שום מחלוקת מה, אבל אם ח"ו יצא מחלוקת
 מזה, ואי יעשה כל טעדיק למנוע מחלוקת, וכל מי אשר יראת ה' בלבו יבטל דעתו וכבודו, על אף
 שיהא לו שעשין שלא כהוגן, ועפ"י רוב השטן מרקד בענינים אלו ובפרט בימי החתמים והרצון, וכל
 המשתדל ומונע עצמו ממחלוקת שכרו גדול מאוד בזה ובבא (עיי'ש בערך השולחן).

מאוד צריך לזהר, דלפעמים מורידין אדם מגדולתו ומחוקתו אשר לא כדת דבר שגורם לפעמים
 הרבה נגמט נפש לו ולב"ב, ולפעמים גובל ממש עם פק"י, כמו שראינו בעינינו. והחיי יתן אל לבו
 בעוד בו נשמתו בימי התשובה והרחמים שיהא נוהר בזה מאוד לא לגרום שום צער לשום יחיד, כי
 בשמים מקפידין מאוד על כוון דא, ועבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"ו מכפר עד שיקבש ממנו
 מחילה וסליחה, ובכל אופן שיש צורך ידונו וישאלו לרב כיצד לנהוג, וכאמור.
 מאת: הגה"ש רבי שמואל קהת הכהן גראס שליט"א

עלי אורה

טובות זכרונות חלק ד' - פרקי זכרונות מאלפים שנשמעו ונרשמו

מפי מעתיקי השמועה - זקני חסידים, מקורבים, משמשים בקודש - מהיכלו
 של ראש גולת אריאל כ"ק מרן אדמו"ר מהר"א מבעלזא ז"ע. יצא לאור ברב
 פאר והדר על ידי מכון 'אור הצפון', קרית בעלזא עה"ק ירושלים ת"ן, מנחם
 אב תשפ"ד (תנו עמי).

הוספות ומילואים על ספר הליכות אורחים - שהוא אוצר כל בו בהלכות
 ומנהגים על מצות הכנסת אורחים [יצא לאור בזמן החורף תשפ"ד העע"ל], והן נתנה נוספו
 עליו בחיבור נפרד הוספות ומילואים ותוספת חידושי דגים בעניני מצוה זו של הכנסת
 אורחים, ובחם הערות מחכימות ושאלות אקטואליות, וגם לרבות סיפורי עובדות, נסים
 ונפלאות, שארעו בזרנו לאלו שזכו לקיים מצוה נשגבה זו. נערך בטוב טעם ודעת על ידי הגי"ר
ישראל דוד שטרן שליט"א דומ"ץ בקה"ק חסידי ויוזני ב"ב. בני ברק תשפ"ד.

הרבים, ונשאר משה רבינו ע"ה בחינת 'חמה' ויהושע בחינת 'לבנה', על כן ספרו הזקנים
 שבדור, כי הם התאוה תאוה להיות נגד 'זקני כבוד וחסרה הלבנה ובושה החמה', ועתה לא
 חפרה ולא בושה, כי נשאר פני משה כחמה ויהושע כלבנה, 'אוי לאותה בושה וכלימה', כי
 אנתנו בושים וחסרים ולא חמה ולבנה" [ועיי' ב'יתרת משה' פר' קרח; 'דרשות חת"ס סופר' לו' אדר
 שנת תפ"ז, שנת תקצ"ב ושנת תקצ"ו].

תודותינו וברכותינו נתונות לאלו שגדבו היוצאת הגליון לזיכוי רבנות מאח"ב

<p>מכון "אור הצפון" חסידי בעלזא ישמח משה במתנת חלקו ברכת "מול טוב" ולבנה נביע בזה, לאחד ומיוחד שבחבורה, איש אשכולות ורב תבונות, חובר חיבורים מחוכמים ומוכתר בכתיב הילומים, לו עשר ידות בתורה ובחסידות ועומד לימינו בכל עת מצוא, הוא ניהו משה עבד נאמן העומד לשרת בקודש מהר"ח ר' משה אהרן רינגל שליט"א מזכיר בית כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לרגל השמחה הרשירה במעונו שמחת ישואי הבת תח"י עב"ג החתן המצויין כמר שמואל צבי גרינוואלד י"י בן מתח' הרי"ג ר' משה ארי' שליט"א - ב"ב בורא עולם בקנין השלם זה הבנין עם דורות ישירים ומאשרים מתוך רוב נחת דקדושה. הכו"ח בברכת כתיבה וחתימה טובה הנהלת וחברי המכון ומערכת 'עלים לתרופה'</p>	<p>לעילוי נשמת הרה"ח ר' אברהם יהודה בר' משה שמואל ז"ל דלושוניסקי נלב"ע ביום י"ד אלול תשס"א תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי המשפחה שיחיו</p>	<p>לעילוי נשמת הרה"ח ר' משה דוד ב"ר יצחק ז"ל שטראם ממיסדי ומקימי קהל באבוב ומוסדותיו בלודוון נלב"ע ביום ט"ז אלול תש"ע תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי בני משפחתו ה' עליהם יחיו</p>	<p>לעילוי נשמת הרה"ח ר' משה אב"ר יוסף ע"ה רייצנר נלב"ע ביום ט"ז אלול תשס"א תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי בני המשפחה הע"י</p>
<p>לעילוי נשמת האשה החשובה מרת מלכה ב"ר יום טוב ליפא ע"ה נלב"ע ביום י"ב אלול תשס"ד תהא נשמתה צרורה בצרור החיים הנוצחה על ידי בנה הרה"ח ר' מאיר אויש שליט"א</p>	<p>לעילוי נשמת האשה החשובה מרת חנה אסתר ע"ה בת הגה"צ רבי אברהם אהרונביץ זצ"ל נלב"ע ביום י"ד אלול תשס"א תנצב"ה הנוצחה על ידי בנה הרה"ח ר' מרדכי זאב שוומנפלד שליט"א</p>	<p>לעילוי נשמת האשה החשובה מרת פרומט בלויא ע"ה בת הרה"ח ר' שלמה יחזקאל חיים ווייספעלד ז"ל נלב"ע ביום י"ג אלול תשע"ז - תנצב"ה הנוצחה על ידי חתנה הרה"ח ר' ישראל ברוך ראטהשילד שליט"א</p>	<p>לעילוי נשמת האשה החשובה מרת מרים בת ר' חיים דוד ע"ה נלב"ע ביום י"ג אלול תשע"ו תהא נשמתה צרורה בצרור החיים הנוצחה על ידי בנה הרה"ח ר' גרשון סיני דויטש שליט"א</p>